Deficit bugetar actual și în următorii ani. Cum face rost Guvernul de bani?

Autor: Alex Milcev, Liderul Departamentului de Asistență Fiscală și Juridică, EY România

Conectarea caselor de marcat la serverele ANAF este cea mai recentă veste venită din zona Finanțelor. Fișierul standard de audit (SAF-T) va începe să ruleze cu un proiect pilot din vară, urmând ca de anul viitor să se aplice tuturor firmelor mari. Factura electronică a fost anunțată de oficialii autorității fiscale ca posibilă pe finalul acestui an, dar tatonarea pieței se va face tot printr-un proiect pilot. Putem observa că aproape toate proiectele de digitalizare a relației Fisc-contribuabil, care ar putea întări colectarea și aduce la buget mai mulți bani, sunt împinse către jumătatea sau finalul acestui an. În prezent, deși veniturile bugetului general consolidat pe primele două luni ale lui 2021 au fost de 53,4 mld lei, cheltuielile au crescut la 66,1 mld lei, marcând un deficit bugetar de 1,14% din PIB-ul anticipat în 2021. În afară de împrumuturi, cum ar putea face statul rost de bani? Care sunt tendințele fiscale la care ne putem aștepta pe termen mediu?

Încă de când bugetul de stat era la stadiul de proiect se vorbea despre nevoia unei reforme profunde a administrației fiscale, care să conducă la creșterea eficienței colectării și nu la creșterea valorii taxelor și impozitelor, dat fiind că

în sistemul nostru administrativ fiscal există mult loc de îmbunătățiri în această direcție. Pe ce se bazează fiscaliștii? Pe experiențele Poloniei și Bulgariei, care demonstrează că se pot aduce procente bune – 4,6% creștere a veniturilor fiscale în Bulgaria, peste 4,3% în Polonia, cât să construiești o autostradă pe an și să mai ai bani în plus și pentru altceva. Doar că nici cele două țări nu au adus bani în plus la buget peste noapte, ci într-un interval de timp (în șase ani în Bulgaria, patru ani în Polonia), apelând la metode combinate, Polonia utilizând chiar SAF-T.

Revenind la interesul statelor de a crește colectarea, inclusiv al autorităților de la București, de unde ar mai putea veni bani? La ce ne putem aștepta?

TVA. Modificarea TVA, chiar și cu un singur procent, ar aduce mai mulți bani la buget. Este un ”film” pe care l-am mai văzut de câteva ori până acum, astfel încât putem anticipa ”acțiunea”. Este o măsură care provoacă discuții și haos temporar, dar își atinge scopul – creșterea veniturilor. În plus, pe măsură ce ANAF se digitalizează și crește controlul asupra impozitelor plătite de contribuabil, deranjul provocat poate fi atenuat cu costuri chiar mai reduse, astfel încât măsura să fie, marginal, mai profitabilă.

Taxe pe proprietate. În cazul în care presiunea pe bugetul central va persista, este posibil ca ea să se transmită și bugetelor locale, care se finanțează, pe lângă taxele și impozitele colectate local, și prin redistribuiri de la bugetul de stat. România are, potrivit Eurostat, cel mai mare număr de proprietari de spații locative. 96% din populație trăiește în locuințe proprietate personală, ceea ce a făcut ca taxele pe proprietate să fie un element sensibil, menajat până acum de toate guvernele de stânga.

Cum, în ciuda crizei, piața imobiliară nu s-a prăbușit, ba chiar înregistrează creșteri (indicele agregat pe București, Cluj, Brașov, Timișoara, Constanța indică o majorare de 1,1%

față de ianuarie 2020, conform imobiliare.ro), e dreptul oricărui stat să taxeze și să încaseze de aici. În plus, este un tip de impozit ce s-ar încasa local și, printr-o bună comunicare și stabilirea unor obiective comune, ar putea cointeresa contribuabilii, insistând asupra proiectelor locale realizate cu bani locali. Bugetul de stat, eliberat probabil de presiunea ”locală”, ar permite mai multe investiții strategice în alte domenii, cum ar fi educație sau sănătate.

Impozit progresiv. Sistemul actual de impozitare (cota unică) a servit bine și de ani buni cauzei eficientizării colectării. În Uniunea Europeană, sistemele de impozitare sunt împărțite – parte cotă unică, parte cote progresive, chiar și în fostul bloc comunist. Este posibil ca, într-un interval mediu de timp, să se facă o analiză în această direcție, dacă merită sau nu să schimbi sistemul de impozitare a indivizilor. De menționat, însă, că este mai simplu de gestionat cota unică.

Taxe comportamentale. La capitolul tendințe, aș trece posibile ”intrări” de taxe noi, din zona impozitelor de modificare a comportamentului, mai cunoscute sub denumirea lor generică – ”taxe pe vicii”. În contextul în care, peste presiunea venită din zona finanțării economiei, se adaugă cea din zona sistemelor de pensii, în paralel cu investițiile necesare pentru susținerea sistemelor sanitare, nu este exclus ca, în curând, să asistăm la măsuri globale fiscale care să includă și aceste taxe ”specializate”. Există inițiative locale în prezent care, pe un anumit interval de timp, ar putea deveni poli capabili să genereze un trend. Și m-aș referi aici la taxa pe zahăr pe care Polonia vrea să o aplice de anul acesta, în timp ce Italia tocmai a amânat-o, iar Spania se gândește să o mărească.

Taxe noi. În țările în care există sisteme eficiente de colectare și, prin urmare, nu mai au bazine de suplimentare a veniturilor cum avem noi, pot apărea taxe noi. Cum noi colectăm deficient (doar din fiscalizarea deficitului de TVA am putea încasa câteva miliarde de euro), ar fi suficient să

umblăm la sistem și să reducem pierderile, fără să fie nevoie să apelăm la taxe noi. Dar, pe de altă parte, dacă se va coagula o masă critică de state care vor introduce noi taxe și vor dovedi eficiența lor, nu vom putea să ne opunem și va trebui să intrăm și noi în joc. În plus, așa cum arată strategia de la Bruxelles, cel puțin două noi taxe ar urma să fie implementate în următorii ani la nivel global – taxa pe plastic și taxa pe servicii digitale.

Aș încheia pledând pentru conservarea sistemului actual de impozitare pe cât mai mult timp posibil. Însă, dacă măsurile de eficientizare și digitalizare a colectării vor fi insuficiente, este bine să înțelegem din timp care pot fi direcțiile principale ale celor mai importante modificări de politică fiscală.